

Posudek diplomové práce Zuzany Švábkové

Eufemismy v současné publicistice

Problematika eufemismů, kterou si Z. Švábková pro svoji diplomovou práci zvolila, má řadu aspektů a svým zaměřením přesahuje z lingvistiky do několika dalších disciplín, zejména do teorie komunikace a široce chápané pragmatiky.

Diplomantka rozdělila svou práci do dvou částí, teoretické a empirické; každá z nich je vnitřně podrobněji členěna. V první části eufemismy definuje a ukazuje, s jakými problémy se při jejich vymezování setkáváme. Na základě studia odborné literatury pak představuje eufemismy v širokém společenskovědním kontextu; důraz klade zejména na vztah ke Gricovu kooperačnímu principu a dále na zdvořilostní strategie v dnes již klasických pojetích Leechových zdvořilostních maxim a principu zachování tváře Brownové a Levinsona. Z lingvistických poznatků využila zejména Danešovo pojetí modalizace textu a okrajově i teorii komunikačních funkcí. Při analýze jazykového materiálu se zaměřila na publicistické texty a ty dále omezila na žánr recenze v kulturních časopisech. Zpracovávaný materiál je tedy relativně homogenní, z komunikačního hlediska je specifický tím, že kromě autora a adresáta (recenzenta a čtenáře časopisu) je důležitým účastníkem ještě autor recenzovaného díla.

Analýze jazykového materiálu je věnována druhá část práce. Diplomantka si uvědomuje, že z lingvistického pohledu je eufemismus zhusta komplexní jev konstruovaný několika prvky, přičemž tyto prvky nelze prostě řadit vedle sebe. Prostředky, které se podílejí na konstruování eufemismu, dělí do 4 skupin na lexikálně sémantické, gramatické, modální a stylové; ty pak podrobněji člení a jednotlivé prostředky demonstruje na konkrétních příkladech. Ukázkou „komplexní“ analýzy eufemismů je oddíl 2.2, ve kterém diplomantka na 4 příkladech ukazuje, jak je každý z těchto eufemismů konstruován z jednotlivých prvků (které byly výše probírány izolovaně). Tuto metodu doplňuje na několika místech porovnáním eufemistického vyjádření s přímým, nezjemněným. Dílčí závěry, které analýza omezeného materiálu dovoluje, formuluje diplomantka jako úvahu o prostředcích eufemizace z hlediska centra a periferie.

Další úvahy, ke kterým dospěla na základě studia odborné literatury, i výsledky analýzy shromážděného materiálu shrnuje diplomantka v závěru práce. Text je doplněn seznamem literatury a přílohou, která obsahuje jazykový materiál.

Ve své diplomové práci prokázala Zuzana Švábková schopnost pracovat s odbornou literaturou i s jazykovým materiálem. Vzhledem k poměrně homogennímu jazykovému materiálu a zvolené metodě se její výklad nerozbíhá do šířky, tomu napomáhá i úsporný styl diplomantky. Po formální stránce je text zpracován velmi pečlivě.

Připomínky:

Pokud jde o kompozici práce, domnívám se, že pasáž o eufemismech a dysfemismech (oddíl 2.3.1) by bylo vhodnější zařadit do první kapitoly. Na mnoha místech autorka dokládá, že si je vědoma toho, že v recenzích má svoji komunikační roli i autor díla, přesto se na s. 16 v prvním odstavci píše o ohrožení tváře adresáta, jde však o ohrožení tváře autora recenzovaného díla (který samozřejmě může být i adresátem). Na s. 32 je nevhodná formulace, že adjektivum *větší* se spojuje s prepozicemi, na s. 33 adverbia v komparativu v několika případech doplňují sloveso (nestojí „samostatně“). Dále si nejsem jista, jestli všechny příklady na s. 42, v nichž litotes nemá funkci eufemizační, jsou opravdu litotes. Při pročitání shromážděného materiálu v příloze mi není u několika příkladů jasné, proč je autorka považuje za eufemismy (19, 169, 183, 191), také slovo *pachatel* (s. 10) bych za eufemismus nepovažovala. V seznamu literatury ani jinde není vysvětlena zkratka ESČ, v textu hojně užívaná; totéž se týká zkratky SČJK v pozn. 3 na s. 18.

Přes uvedené připomínky diplomová práce Zuzany Švíbkové *Eufemismy v současné publicistice* splňuje podmínky kladené na diplomové práce v oboru český jazyk a doporučuji ji k obhajobě.

17. 8. 2010

Navrhované hodnocení: velmi dobře

Doc. PhDr. Iva Nebeská, CSc.